

Förslag till översiktsplan för Sotenäs kommun

Handlingar från juni 2022

Inledning

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen.

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Luftfartsverket (sekretess), Post- och telestyrelsen, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut, Svenska kraftnät och Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Försvarsmakten och Havs- och vattenmyndigheten har avstått från att yttra sig.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Översiktsplanen är överskådlig med tydliga strategier som beskriver hur kommunens vision ska nås genom den fysiska planeringen. Översiktsplanen ger god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen tar sin utgångspunkt i ett scenario med en ambitiös befolkningsutveckling och planen ger god planberedskap för att möta en sådan utveckling. Huvuddelen av bebyggelseutvecklingen ska ske inom och i anslutning till befintliga tätorter. Genom att låta samhällena Kungshamn, Smögen, Väjern och Hovenäset växa samman ska en kuststad bildas. Övriga samhällen avses utvecklas i långsammare takt. Det är positivt att översiktsplanens fokus är att skapa förutsättningar för ett hållbart vardagsliv och ett ökat helårsboende. Länsstyrelsen ser detta som god samhällsplanering och hushållning med resurser.

Länsstyrelsens bedömning är att föreslagna utvecklingsområden i stort kan vara lämpliga. Detaljerade utredningar kan komma att krävas i kommande detaljplanering och tillståndsprocesser. Det är viktigt att kommunen är medveten om att fördjupade studier och utredningar kan visa att föreslagen utveckling inte är lämplig.

Länsstyrelsens bedömning är att:

- riksintressen för kulturmiljövård, friluftsliv och kommunikationer enligt 3 kap MB i stort tillgodoses
- riksintresse för totalförsvaret inte har kunnat bedömas inom ramen för ÖP-processen
- påtaglig skada på riksintresse för naturvård enligt 3 kap MB, Natura 2000-området Åbyfjorden enligt 4 kap MB och riksintresse för kusten enligt 4 kap MB inte kan uteslutas
- det som föreslås i stort medverkar till att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap MB följs
- frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt
- utifrån nu kända förutsättningar kan Länsstyrelsen inte utesluta att det som föreslås i planen kommer att medföra sådan negativ påverkan avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL. Det gäller framför allt risken för översvämning, risken för olyckor med transport av farligt gods samt risk för ras eller skred

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Naturvård (3 kap. 6§ MB)

Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att:

- muddring, anläggning av hamnar, bryggor och pirar (och andra åtgärder i vatten) kan innebära risk för påtaglig skada på riksintresset för Ramsvikslandet-Hällö-Kornö-Gåsö skärgård.
- att åtgärder på väg 171 i syfte att höja trafiksäkerheten och framkomligheten kan påverka riksintresset Bottnafjorden – Åbyfjorden.

Genomförande av åtgärder innebär krav på fördjupade studier och förutsätter bland annat att exempelvis nödvändiga marinbiologiska utredningar och inventeringar av naturvärden på land utförs.

Totalförsvaret (3 kap. 9§ MB)

Försvarsmakten har inte haft möjlighet att yttra sig över planen. Dialog kring riksintresse för totalförsvaret får ske i den fortsatta planeringen. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att kommande planeringsprocesser använder aktuella underlag¹.

Geografiska riksintressen (4 kap MB)

Länsstyrelsens bedömning är att risk för påtaglig skada på riksintresse för kusten enligt 4 kap MB inte kan uteslutas.

Sotenäs kommun har stora natur- och kulturvärden knutna till landskapet att bevara och utveckla. Kommunen har ett stort ansvar att arbeta aktivt och medvetet i denna fråga i syfte att motverka en ohållbar kumulativ påverkan på de värden som riksintresset ska skydda så att områdets karaktär bevaras. Översiktsplanen är ett betydande instrument för att göra intresseavvägningar och säkerställa att värden och attraktionskraft finns kvar.

Kommunens huvudstrategi om att koncentrera bebyggelseutvecklingen till tätortszonerna i syfte att värna kustlandskapet är god. Det är mycket positivt att kommunen efter samrådet har låtit utföra synbarhetsanalyser. Sett till de värden som kräver hantering i landskapsperspektiv är det ett bra arbetssätt som kan användas i fler planeringssammanhang. Vidare

¹ Underlag finns på Försvarsmaktens hemsida och i Planeringskatalogen för Västra Götalands län

har arbetssättet lett till att föreslagna våningsantal har sänkts, vilket är positivt sett till påverkan på riksintresset. Det är också bra att kommunen har justerat områden/områdesbeskrivningar och förtydligat rekommendationerna utifrån riksintresset.

Länsstyrelsen konstaterar att översiktsplanen hänvisar anpassning till landskapets värden till kommande detaljplaner för slutlig hantering. Angreppssättet innebär en risk att viktiga frågor som kan behöva utredas grundligt för att konstatera platsens faktiska förutsättningar och lämplig/hållbar markanvändning hamnar i skymundan när detaljplane-processer drar igång. Något som kan påverka genomförandet av översiktsplanens intentioner negativt.

Översiktsplanen redovisar flera utvecklingsområden i tätortsnära höjdlägen utmed kusten. Byggnation i höjdlägen i landskapet kan innebära en påverkan på riksintresset enligt 4 kap miljöbalken. Genom åren har bebyggelse uppförts i flera höjdlägen i mer eller mindre tätortsnära områden. Förändringen som denna utveckling har medfört över tid har inte blivit belyst. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen saknar en helhetsbedömning av vad de kumulativa effekterna blir (och riskerar att bli) när bebyggelse föreslås i höjdlägen i visuellt känsliga lägen utmed kusten. Resonemang kring kumulativa effekter i ett större perspektiv hör hemma i översiktsplanen, inte i enskilda detaljplaner. Det går därmed inte att utesluta risk för påtaglig skada på riksintresset.

Översiktsplanen innehåller till viss del tankar om prioritering gällande utvecklingsområdenas utbyggnadsordning. Mot bakgrund av det ambitiösa befolkningsmålet är detta något som tydligare kan lyftas fram och utvecklas, dels för att stärka kommunens övergripande strategier för utveckling dels för att belysa kommunens hantering av och hänsyn till riksintresse enligt 4 kap. En prioritering av utbyggnadsordning hade med fördel kunnat redovisas i karta. Vidare anser Länsstyrelsen att en djupare redovisning av förhållningssätt och principer för utveckling med hänsyn till landskapets värden också kan bidra till en god grund att stå på inför fortsatta planeringsprocesser.

I kommande planering måste kommunen genomföra utförliga landskaps- och siktanalyser samt ta fram fullödiga konsekvensbedömningar för att säkerställa utbyggnad som ger acceptabel påverkan lokalt och i det större perspektivet. Kommunen bör även ta höjd för att det kan behöva vidtas fler åtgärder än de som anges i översiktsplanen

Natura 2000 (4 kap MB)

Länsstyrelsen kan inte utesluta att Natura 2000-området Åbyfjorden påverkas negativt av planerade åtgärder för väg 171².

Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås i ÖP i stort medverkar till att miljö kvalitetsnormer (MKN) enligt 5 kap. MB följs.

Kommunen har i granskningshandlingen avgränsat platsen för en mindre hamn för lokala sjötransporter till Svineviken i Hovenäset (H7). Länsstyrelsen kan i nuläget inte bedöma lämpligheten hos den föreslagna användningen. Länsstyrelsens uppfattning är att översiktsplanen tydligare behöver beskriva hamnverksamhetens förväntade inriktning och omfattning samt platsens lämplighet för föreslagen utveckling.

Vatten/Fisk- och musselvatten

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen i stort medverkar till att MKN för vatten följs. Det finns dock en risk att miljö kvalitetsnormerna motverkas genom enskilda utbyggnader och aktiviteter. Dessa kommer kräva enskild anmälan eller tillståndsprövning.

Länsstyrelsens bedömning är att MKN för fisk- och musselvatten följs förutsatt att de åtgärder³ som beskrivs i översiktsplanen vidtas.

Påverkan på ålgräs kan leda till försämring av MKN. Länsstyrelsen anser att stor försiktighet ska råda för utveckling inom eller nära område med ålgräs. Även om byggnation i vattnet inte sker ovan ålgräs innebär ökad aktivitet från båtliv en negativ påverkan. Hamnarna i Hovenäset (H7) och Väjern (H4) angränsar till ålgräsängar. Länsstyrelsen ställer sig tveksam till utbyggnad av dessa hamnar, då exploatering riskerar att påverka ålgräsängarnas utbredning. Ålgräsförekomster kan även finnas på andra lokaler än de som nämns ovan. Vid arbeten i vatten behöver förekomsterna kontrolleras innan åtgärd utförs.

Länsstyrelsen noterar att planens kartunderlag inte redogör för vattenförekomsternas statusklassning. För ökad tydlighet i kommande planeringsprocesser önskar länsstyrelsen att detta redovisas i kartunderlaget.

Vid framtida planerings- och tillståndsprocesser behöver kommunen redogöra för hur fördröjning och rening av dagvatten avses hanteras. Detaljplaner ska medverka till att MKN för vattenförekomster respektive fisk- och musselvatten inte riskerar att äventyras eller försämrats. Planens

² Se även rubriken Riksintresse - Naturvård

³ Exempelvis avloppsrening och anläggningar för båtbottentvätt

påverkan på MKN samt vilka åtgärder som ska vidtas behöver framgå. Vissa typer av verksamheter bör inte planeras i avrinningsområden som redan har stor belastning av en viss sort. Se nedan vilka faktorer som är grund för statusbedömning i kustvattenförekomst.

- Kungshamn N: Flödesförändringar samt morfologiska förändringar
- Kungshamn s: Övergödning
- Hunnebostrand skärgård: Övergödning och Flödesförändringar
- Sotefjorden: Övergödning
- Mellersta Bohusläns skärgårds kustvatten: Diffusa källor
- Åbyfjorden: Övergödning

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Inga områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge föreslås i översiktsplanen.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som berör andra kommuner samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Länsstyrelsen ser att föreslagna utvecklingsområden kan vara lämpliga men att detaljerade utredningar kan komma att krävas i kommande detaljplanering vad gäller risken för översvämning, risken för olyckor med transport av farligt gods samt risk för ras eller skred. Det går inte att göra lämplighetsbedömningen fullt ut på denna övergripande nivå och det är viktigt att kommunen är medveten om att en utredning kan visa att föreslagen utveckling inte är lämplig.

Kommunen har hanterat delar av de synpunkter som Länsstyrelsen framförde i samrådet. Vissa synpunkter kvarstår dock.

Farligt gods

Kommunen konstaterar att ett antal sekundära transportleder finns och att Länsstyrelsens riskpolicy ska tillämpas vilket innebär att riskbedömning ska göras inom 150 meter från farligt gods-led. Det är svårt att utläsa vilka utvecklingsområden som sammanfaller med riskbedömningskravet för transporter med farligt gods då 150 meters-avståndet inte är markerat på karta.

Då transportlederna för farligt gods är sekundära bör kommunen beskriva vilka målpunkter som transporterarna har och om man vet något mer om vad som transporteras. Det är också viktigt att påpeka att kommunen har ansvar för att beakta risker kring vägar oavsett om de är klassade som farligt godsleder eller inte. Risker ska beaktas om det är sannolikt att farligt gods transporteras på en väg i närheten av ett planområde. Alla vägar är tillåtna för transport av farligt gods om det inte finns någon lokal trafikföreskrift som begränsar detta.

Kommunen nämner en ny tvärkoppling förbi Kungshamn som också skulle bli transportväg för farligt gods. Det är generellt positivt att transporterarna leds bortanför tät bebyggelse. Konsekvenserna av en ny dragning behöver dock utredas vidare ur ett riskperspektiv innan Länsstyrelsen kan bedöma lämpligheten.

Översvämning stigande vatten

Kommunen skriver att Länsstyrelsens "Stigande vatten" ska tillämpas vid hantering av översvämning vilket är positivt. En del utveckling är planerad i områden som ligger inom riskzon för översvämning. Boverket är tydliga med att ny sammanhållen bebyggelse, större riskobjekt eller samhällsviktig verksamhet bör lokaliseras till områden som inte hotas av översvämning. Även enstaka verksamheter eller industriområden med risk för stor miljöpåverkan vid översvämning bör lokaliseras till sådana områden. Boverket skriver att som grundregel bör dessa verksamheter lokaliseras över beräknad högsta nivå.

Kommunen skriver att Trafikverket har konstaterat att flertalet delsträckor på vägar behöver höjas för att minska översvänningsrisken i framtiden och hänvisar till en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) som gjorts. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att Trafikverket i sina utredningar för översvämning av vägar ofta inte följer samma nivåer som Stigande vatten vilket är viktigt att beakta vid planering av ny bebyggelse. Länsstyrelsen bedömer att vägar ska följa samma kravnivå som den bebyggelse de betjänar. Länsstyrelsen saknar också en slutsats om hur frågan kring översvämmade vägar generellt ska hanteras framöver. Kommunen behöver ha en strategi så att bebyggelsen inte fortsätter att utvecklas utan att vägarna åtgärdas.

Skyfall

Länsstyrelsen saknar en beskrivning av hur hänsyn ska tas till skyfall och vilka kriterier som ska uppfyllas. Länsstyrelsen rekommenderar generellt att hänsyn tas till ett klimatanpassat 100-årsregn, när det gäller exempelvis samhällsviktig verksamhet rekommenderar Länsstyrelsen en högre återkomsttid.

Klimatanpassning generellt

Kommunen konstaterar att det finns behov av vidare arbete inom klimatanpassningsområdet. Länsstyrelsen instämmer i detta och ser positivt på om kommunen tar fram en klimatanpassningsplan eller motsvarande dokument.

Beredning

Detta beslut har fattats av t. f länsöverdirektören Magnus Peterson efter föredragning av handläggaren Ingrid Lindbom. I den slutliga handläggningen har även länsarkitekten och funktionschefen Andreas Lidholm deltagit. Företrädare för landsbygdsavdelningen, miljöskyddsavdelningen, naturavdelningen, samhällsavdelningen och vattenavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Yttranden för kännedom från/kopia av beslutet till:

Försvarsmakten (avstått från yttrande),
Havs- och vattenmyndigheten (avstått från yttrande),
Luftfartsverket,
Post- och telestyrelsen,
Skogsstyrelsen,
Svenska Kraftnät,
Statens Geotekniska Institut,
Trafikverket